

Naslov članka/Article:

Z USTVARJALNOSTJO DO GLOBLJEGA RAZUMEVANJA IN AKTUALIZIRANJA SOFOKLESOVE ANTIGONE

Through Creativity to Deeper Understanding and Modernization of Sophocle' Antigone

Avtor/Author:

Maja Justin Jerman

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje št. 3-4/2022, letnik 53

ISSN 0350-5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2022

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Z USTVARJALNOSTJO DO GLOBLJEGA RAZUMEVANJA IN AKTUALIZIRANJA SOFOKLESOVE ANTIGONE

Through Creativity to Deeper Understanding and Modernization of Sophocle's Antigone

Na začetku šolskega leta 2020/2021 smo v ožji projektni skupini SKUM na Gimnaziji Jurija Vege Idrija za prve letnike na temo antike načrtovale gledališko uro z dramaturginjo Ano Duša, ki ima na področju gledališča odlične izkušnje z mladimi. Zamišljale smo si umetniško delavnico, na kateri bi dijake v sodelovanju z umetnico pripravile, da bi posamezne dele Sofoklesove Antigone, ki jo v prvem letniku berejo za domače branje, uprizorili ali kako drugače gledališko oživili. Pri tem nas je vodila misel, da je sicer zanimiva in aktualna tema antike dijakom že zaradi časovnega zamika nekoliko oddaljena, zato se nam je zdelo vredno s pomočjo umetnice dijakom približati klasično delo. Z drugače oblikovano uro smo želele dijake navdušiti za klasiko in jim približati večno aktualna vprašanja, danes še vedno vznemirljiva. Ker pa so se razmere zaradi pouka na daljavo drastično spremenile, smo z umetnico načrtovale nekoliko spremenjeno obliko delavnice, prilagojeno poučevanju na daljavo.

► Ilustracije: Julia Mlakar, 1. a

Pri ustvarjanju ciljev nas je vodila osnovna misel projekta SKUM, da odraščajoči mladostnik skozi spoznavanje realnosti prek umetniške izkušnje doživlja in reflektira izku-

šnje drugih in pri tem etično zori.¹ Še posebej smo ta cilj lahko dosegali ob Sofoklesovi tragediji, ki temelji na preigravanju ključnih etičnih vprašanj v odnosu posameznika do sočloveka in smrti. Ob življenju v različne dramske like so dijaki raziskovali in se preizkuševali o svoji moralni podobi in identiteti, ko so vprašanja iz antike predstavljali v sodobni svet, se o njih spraševali, o njih dvomili ali jih puščali odprta. Pedagoško učno okolje je še vedno preveč prepredeno z enoznačnostjo in enopomenskostjo, kar opažamo predvsem učitelji humanističnih predmetov, ki jih dijaki prav zaradi omenjene lastnosti pojmujejo kot manj pomembne, ker ponujajo več odgovorov ali pa je odgovor lahko zastrt ali celo nemogoč. Prav take izkušnje, podkrepljene s pomočjo umetnikove prepričljive intervencije, dijakom krepijo zavest o nujnosti razmisleka o ključnih vprašanjih in nujnosti sobivanja subjektivnega, fikcijskega in mnogopomenskega z znanstvenim diskurzom.² Obenem odraščajoči mladostnik odkriva svet simbolnega, ki mu odstira možnost širše identifikacije z določenim kulturnim prostorom. Ob tem posameznik osebno in socialno zori, saj ob razumevanju simbolnega vstopa v širši svet, ki ga povezuje prav ta neotipljivi, a vsebinsko močan in širšo skupnost povezujoč element.

Med cilji, ki smo si jih zadali pri našem projektu, je ključen predvsem ta, da s pomočjo umetnika, ki skupaj z nami sooblikuje uro bolj kakovostno in prepričljivo, odpremo temeljna vprašanja in z njimi mladostnike spodbudimo k razmišljanju. O tem so dijaki zapisali v evalvaciji:

»Pomembno je o stvareh govoriti, zanimivo je slišati drugačne poglede, naučimo se razmišljati na drugačen način, na kakšno stvar pogledati z drugačnega vidika, razumeti, da so ti problemi relevantni še danes ...«

V nadaljevanju smo sledile še ustvarjalnemu delu, ko smo dijake spodbudile, da so se po odpiranju tem na okrogli mizi o njih izrazili še v tehniki stripa. Če nas ne bi ome-

1 Namen in cilji projekta SKUM temeljijo na dveh idejah, ki ju je zasnoval prof. dr. Robert Kroflič.

2 Umetnost v današnjih konceptih splošne izobrazbe, dr. Robert Kroflič, Sodobna pedagogika, 2007

jila epidemija, bi dijakom ponudile še ogled gledališke predstave *Antigona* v Drami, s čimer bi idealno zaključili dramski lok obravnavanega domačega branja. Dijaki bi lahko prek neposredne gledališke izkušnje po predhodni obravnavi veliko lažje sledili predstavi, ki je močno družbenokritično naravnana. Ne glede na pandemične omejitve pa smo dosegle temeljni cilj projekta SKUM, da smo dijakom omogočile stik z vrhunskim umetnikom – pripovedovalko in dramaturginjo Ano Duša. To je eden izmed ciljev, ki v gimnazijskem učnem načrtu ni omenjen. Prav ta stik z umetnico pa se je v tem primeru izkazal za ključnega. Oblika okrogle mize je sicer že dalj časa prisotna kot ena izmed dinamičnih oblik pouka, a tukaj ne gre toliko za obliko, ampak predvsem izjemno mentoričino spretnost vodenja pogovora z dijaki, ki izvira iz njenega poznavanja gledaliških pristopov dela z mladostniki. To obliko smo izbrale samo zaradi medija, Zooma, ki nam je bil na voljo, sicer smo načrtovale bolj konkretno in poglobljeno igro vlog. Tudi prek tega vsiljenega medija jih je mentorica znala veliko bolje spodbuditi k življenju v situacije, značaje in ravnanja osrednjih likov, k odpiranju vprašanj, iskanju odgovorov in sprejemanju različnih mnenj. Zato se mi zdi, kar kažejo tudi večkrat potrjene evalvacije, da dijaki pogrešajo drugačen, bolj poglobljen, z umetniškimi pristopi obogaten pouk, ki jim omogoča lažje razumevanje sebe in družbe.

► Ilustracije: Primož Gantar

OPIS PROJEKTA

Način sodelovanja z umetnikom

Z umetnico Ano Duša sva sodelovali že pri nekaj delavnicah, v katerih so ji dijaki z zanimanjem sledili. Evalvacije so bile vedno naklonjene uram z umetnico, zato je bila odločitev, da dramaturginja Ana Duša dijakom približa in aktualizira svet antične dramatike, preprosta. Ko se je pouk prestavil za zaslone, sva z Ano temeljito spremenili strukturo delavnice, namesto ugledeleženja posameznih delov Sofoklesove Antigone sva delavnico strukturirali tako, da sva dijake spodbudili k samostojnemu luščenju po njihovem mnenju ključnih tem, ki so bile nekakšna predpriprava za okroglo mizo. Omenjene prilagoditve sva dorekli prek pogovora na Zoomu, nato sva dorečeno zapisali in na platformi Drive in dopolnjevali dokončni načrt. Pred obema delavnicama sva se še enkrat sestali na Zoomu in struk-

turali potek po posameznih fazah: uvod, delo v dvojicah, poročanje, domača naloga kot priprava na okroglo mizo, potek okrogle mize.

Cilji projekta

Srečanje z umetnico Ano Duša smo načrtovali v okviru treh predmetov: slovenščine, likovne vzgoje in zgodovine v prvem letniku gimnazije.

V delavnicah, posvečenih globljemu razumevanju in doživljanju antike, smo z dramaturginjo Ano Duša in likovnico Irmo Gnezda želele doseči naslednje cilje v okviru pouka slovenščine, zgodovine in likovne umetnosti:

Slovenščina

- Dijaki se vljudno in strpno pogovarjajo; spoštujejo mnenje drugih, izražajo svoje mnenje in ga utemeljijo;
- usposablajo se za branje in interpretacijo literarnih besedil: doživljajo, razumevajo, aktualizirajo teme iz umetniškega besedila in opazujejo, kako se podobne odražajo v sodobnem svetu.

Likovna vzgoja

- Preizkušajo se v pisnem, govornem in likovnem (po)ustvarjanju literarnih besedil in tako poglobljajo zmožnost estetskega doživljanja in kritičnega razmišljanja ob danem besedilu.

Zgodovina

- Znajo se orientirati v zgodovinskem času in prostoru;
- razvijajo kulturo dialoga, spoštovanja drugačnih mnenj in stališč;
- znajo z dokazi zagovarjati svoje poglede in stališča.

Osrednji cilj, pripadajoč SKUM-u, je bilo dosegati običajne učne cilje pri posameznih predmetih s pomočjo umetnika in umetniške izkušnje, kar se nam je zdelo zaradi dobrih izkušenj z mentorico dosegljivo.

Kako smo uresničevali cilje?

Vljuden in strpen pogovor smo uresničevali na okrogli mizi, kjer so dijaki s pomočjo moderatorke Ane Duša zagovarjali stališča enega izmed antičnih likov iz Sofoklesove Antigone in v njegovem imenu skušali sodelovati v pogovoru. Dijaki so prevzemali vloge osrednjih likov, kot so: Kreon, Antigona, Hajmon, stražnik in Ismena. Pri tem so morali paziti, da so se vživeli v značajske lastnosti in vrednote posameznega dramskega lika, dobro so morali slediti moderatorki in sošolcem, ki so zagovarjali njim nasprotna stališča. Pri vsaki trditvi so se morali vživeti v ustrezen lik, paziti, kako bodo izrazili mnenje, ki ni nujno njihovo, pri čemer so se znašli v še bolj zahtevni nalogi, kot če bi zagovarjali samo svoje mnenje, saj so se morali neprestano vživljati v značaj lika in njegova stališča. Obenem so temeljne teme iz Antigone, kot so konflikt med državo in posameznikom, enakost pred zakonom, zloraba formalne moči itn., skušali prenesti v sodobni svet, v njem skušali najti podobna razmerja in v duhu posameznih likov razmišljati in razpravljati o njih. V predhodnem zapisu so o teh ključnih vprašanjih razmišljali, jih objavili na platformi, nato pa so o njih naslednji dan po različnih skupinah razpravljali, tako da so določili teme, o katerih

so želeli razpravljati, in se glede na vsebino po lastni izbiri priključili k posamezni skupini.

Pisno poustvarjanje je sledilo v šolskem spisu, ki so ga pisali po zaključku okrogle mize. Sodelovali so tudi pri izbiri naslova, saj sem jim za domačo nalogo naročila, naj vsak predlaga naslov, o katerem bi rad pisal. Zapisali so jih na platformo Padlet, nato sem iz teh predlogov oblikovala nekaj predlogov, ki so jih dijaki izglasovali, nato sem prve tri naslednji dan uvrstila med izbirne naslove šolskega spisa. Pokazalo se je, da so bili dijaki bolj pripravljeni na spis, pri tem so se lažje izražali, dobro so poznali temo, saj smo o Sofoklesovi tragediji Antigona razpravljali na okrogli mizi z Ano Dušo in tudi na predpripravi na okroglo mizo, ko smo se pogovarjali o vsebini tragedije in luščili ključne teme, ki bi bile aktualne tudi v sodobnem svetu. V tem procesu smo dijake spodbudile k razmišljanju, kritičnosti, vživljanju v dramski liki, upoštevanju sogovorca, kulturi dialoga in k ustvarjalnemu pisanju.

Na koncu je sledil še ustvarjalni likovni del, ko so z likovnico Irmo Gnezda ustvarjali strip, v katerem so izrazili likovne in vsebinske ideje, ki so jih odpirali v svoji razpravljalni skupini.

► Ilustracije: Lara Filipič

OBLIKE IN METODE DELA

Učne oblike

Uporabljale smo tako frontalno kot skupinsko obliko poučevanja. Frontalno smo vodile v uvodnih urah, ko smo dijakom razlagale antično obdobje, in sicer pri uri slovenščine in zgodovine. Z enako metodo smo jim dajale navodila pri posameznih dejavnostih: delo v skupinah, okrogla miza, ustvarjanje stripa. S skupinsko obliko pa so dijaki v pripravi na okroglo mizo iskali prevladujoče teme v drami, oblikovali trditve/stališča posameznih dramskih likov.

Med učnimi metodami sta prevladovala pogovor in diskusija, v nadaljevanju pa samostojno ustvarjanje stripa na temo Antigone.

POTEK PROJEKTA

Oktober: Dijaki 1. a- in 1. b-razreda so dobili nalogo, da preberejo Sofoklesovo Antigono in navodila za pisno uresničitev domačega branja, ki so jih oddali v začetku decembra.

December: S kolegico slovenistko Romano Kokošar sva v obeh razredih uvodoma predstavili kulturnozgodovinski pregled književnosti antike. Kolegica Nataša Graovac pa

je pri zgodovini pripravila zgodovinski oris antike. V pisni pripravi na domače branje so se dijaki obeh razredov že vživljali v eno izmed literarnih oseb in pisali domače branje v imenu ene izmed njih; v zadnji nalogi domačega branja pa so razmišljali o aktualnih temah, ki jih najdejo v Sofoklesovi Antigoni. S tema dvema nalogama so naredili samostojno pripravo na nadaljnjo obravnavo dramskega dela. Po oddaji domačega branja sva s kolegico naredili učno uro z delom v skupinah. V skupinah po tri so se pogovarjali o vtisih o prebranem delu, si izmenjevali prvoosebne zapise in jih komentirali ter o pogovoru v skupini na kratko poročali.

Januar: Po uskladitvi in načrtovanju je Ana Duša vodila pogovor na temo aktualnosti Antigone, katere teme so se jim zdele v tragediji ključne, katere od izbranih bi bile zanimive še za današnji čas in kako se podobne teme odražajo v naši družbi. Iz pogovora smo izluščili tri ponavljajoče se in ključne teme: *kar seješ, to žanješ*, *omejevanje svobode posameznika*, *izkoriščanje položaja moči*. Nato smo dijake razdelili po sobah po tri, kjer so se pogovarjali o liku, ki so ga izbrali, poudarili njegove tri značajske lastnosti in premišljevali, kako bi se lik odzval, kakšno stališče bi zavzel do ene izmed izbranih tem. Nato so na Padlet zapisali do 10 trditve, stališč, mnenj, ki bi jih njihov lik zagovarjal v odnosu do ene izmed izbranih tem. Po koncu druge ure smo se pogovarjali z njimi o ustvarjanju stališč, če so imeli pri tem težave, in napovedali potek okrogle mize za naslednji dan.

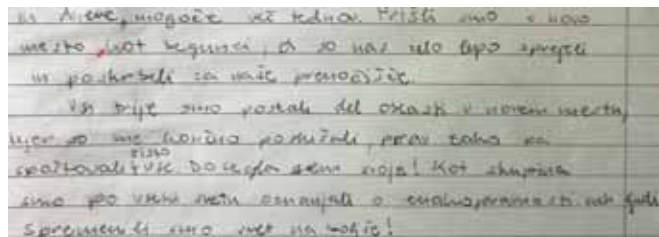
Okroglo mizo je vodila Ana Duša, tako da je iz izbranih tem prejšnjega dne sestavila tri trditve, ki so jih zagovarjali po posameznih skupinah v imenu posameznih likov, pri čemer je temo omejevanje svobode posameznika povezala z gibanjem *Black lives matter*). S problematiziranjem in apliciranjem posameznih trditve na konkretne primere je moderatorica s podvprašanji spodbudila diskusijo, v kateri so sodelovali tisti dijaki, ki so si izbrali posamezno temo, in odgovarjali v imenu lika iz Antigone, ki so ga zastopali. Tako so se oblikovale manjše skupine dijakov, v katerih so lahko razvijali intenzivno diskusijo, v kateri so sodelovali prav vsi, tudi tisti, ki se sicer redko oglašajo in pri pouku slabo sodelujejo.

► Okrogla miza na Zoomu

Dijaki so po izpeljani okrogli mizi za domačo nalogo sami izoblikovali naslov, ga zapisali na Padlet in nato so izmed predlaganih z vsečki izbrali prve tri:

1. Vsa življenja enako štejejo
2. Ali so za zločine demokratično izbranih voditeljev odgovorni tudi njihovi volivci?
3. Revščina skozi oči demokratičnih in avtokratskih voditeljev

► Zaključek spisa dijakinje *Vsa življenja enako štejejo*

Dijaki so v evalvaciji ocenili okroglo mizo z umetnico s šolskimi ocenami s srednjo oceno 4,6.

Na spodnja vprašanja so odgovorili takole.

Kaj bi pri izvedbi obeh ur najbolj pohvalil?

- Izvirnost, zanimivost (4-krat)
- Način predavanja, razlaga in komunikacijo gospe Ane Duša (4-krat)
- Pogovor, v katerem smo lahko vsi sodelovali. (2-krat)
- Pripravljenost in vedoželjnost. (2-krat)
- Dobra pripravljenost gospe, dobra izvedba, njena sproščenost. (2-krat)
- Izbrana vprašanja in celotna organizacija teh dni
- Dobro vzdušje.
- Odpрте pogovore.
- To, da smo lahko razmišljali in delili svoje mnenje.
- Raznolikost tem, ki smo jih obravnavali
- Usklajenost in izvirnost profesorice in Ane Duša.
- Pozornost do vseh odgovorov in mnenj.
- Delo po skupinah.

Kaj si pogrešal, kaj ti ni bilo všeč?

- Nič nisem pogrešal. (14-krat)
- Lahko bi bila daljša okrogla miza. (6-krat)
- Premalo časa je bilo, zaradi testa, ki je sledil.
- Lahko bi izvedli v enem dnevu.

Februar: Okrogli mizi, pisanju spisa in popravljanju napak je sledilo še ustvarjanje stripa na temo Antigone. Dijaki so ponovno morali razmišljati, kako bodo učinkoviti v likovni govorici v kombinaciji z besedno izrazili stališče oz. idejo lika, ki ga želijo v stripu prikazati. Tako so morali ponovno vzpostaviti aktiven, kritičen in osebni odnos do antične teme in razmišljati, kako bi to izrazili v likovni govorici.

SPREMLJAVA PROJEKTHNIH AKTIVNOSTI

Projekt smo spremljali s pomočjo evalvacije ob zaključku vsake delavnice in s pomočjo mnenjskih zapisov na platformi Padlet, kamor so zapisovali svoje komentarje po izpeljanem delu ure, postavljali trditve, povezane z dramskimi liki, ki so jih zastopali, in zapisovali teme, ki so se jim zdele ključne v tragediji in o katerih bi se želeli pogovarjati v nadaljevanju.

Kaj si se ob teh urah naučil, kaj novega slišal, o čem razmisliš?

- Da na stvari gledamo popolnoma drugače, da imamo drugačna mnenja. (4-krat)
- O tem, kakšne resne probleme imamo na tem svetu. (4-krat)
- Bolj poglobljeno sem razmisliš o enakopravnosti. (3-krat)
- Naučila sem se vživeti v književne osebe, izraziti svoje mnenje. (2-krat)
- Začela sem bolj povezovati literaturo in sedanost. (2-krat)
- Kako pomembno je o stvareh govoriti. (2-krat)
- Kako se problemi iz preteklosti kažejo tudi zdaj.
- Naučila sem se, da smo lahko srečni, da živimo v demokraciji.
- Veliko o Hitlerju in kako se mu je vse grdo vrnilo.
- Razmisliš sem o položaju vodij.
- Naučil sem se več o Antigonini zgodbi.

Zakaj se ti zdijo take ure pomembne? In če ne, napiši zakaj.

- Take ure so bolj zanimive kot običajne. (5-krat)
- Da vsak lahko izrazi svoje mnenje in da ga ostali poslušajo. (4-krat)
- Da se naučimo tudi kritično razmišljati in ustvarjati svoje mnenje. (3-krat)
- Da slišimo mnenja drugih. (2-krat)
- Da imamo pogovore, ki jih sicer ne bi imeli. (2-krat)
- Da pogledamo v knjige, namesto v telefone.
- Da širimo svoje znanje in razgledanost.
- Razvijamo in izboljšujemo komunikacijo.
- Pomembne so za osebno rast vsakega posameznika.
- Da lahko primerjamo situacijo z današnjimi.

► Ilustracije: Neža Gnezda

OMEJITVE IZVEDBE

Temeljna omejitev ure je bila način izvedbe, ker pogovor ni potekal v živo, ampak prek Zooma. Kar nekaj dijakov je v evalvaciji napisalo to pripombo. Je pa res, da je bila taka oblika ure primernejša kot katera koli druga in je v danih razmerah dijakom pomenila drugačno in intenzivnejšo obliko učenja. Kot je iz razvidno evalvacije, so dijaki ozavestili številne prednosti takega pouka, ki je pri poučevanju na daljavo omejen, dijake pasivizira in jih težko spodbudi k aktivnemu sodelovanju. Prav komunikacija je v takih on-line izvedbah otežena, tako da smo se zaščitili tako, da so dijaki na svoje ekrane napisali svoje ime in lik, ki ga zastopajo, in je moderatorka tako vedela, koga lahko povabi k odgovoru. V drugi izvedbi smo izvedli še eno drobno, a koristno izboljšavo. Ker so v razredu potekale okrogle mize na tri teme, na katere so se dijaki že prej prijavili, so imeli prižgane mikrofone samo tisti, ki so pri določeni temi sodelovali. S tem je lažje tek pogovor, saj je moderatorka vedela, kdo sodeluje pri posamezni temi, in ji ni bilo treba gledati na list, kjer je imela zapisana imena dijakov v vseh skupinah. Ti drobni nepredvidljivi zapleti so v drugem delu prinesli veliko olajšanje in bolj tekoč pogovor.

Naslednja omejitev, ki se ji težko izognemo, je načrtovanje take oblike pouka znotraj preostalih obveznosti, ki jih imajo dijaki na urniku. Ker smo se skozi celotno negotovo leto prilagajali epidemičnim razmeram, od katerih sta bila odvisna naš pouk in čas umetnice, smo izbrali precej ponesrečen čas, saj so bili oboji dijaki po končani okrogli mizi zaradi kontrolne naloge, ki so jo pisali po tem, podvrženi stresu. Zato bi bilo idealno, da bi si za tako obliko pouka vzeli celotno dopoldne, da bi bili lahko udeleženci okrogle mize bolj sproščeni in da bi si zanj vzeli dovolj časa. O tej pomanjkljivosti so dijaki pisali tudi v evalvaciji: *Premalo časa je bilo, zaradi testa, morda, da bi bila daljša okrogla miza, še kakšno tako uro da bi lahko debatirali dlje /.../ več časa za okroglo mizo, da bi okrogla miza bila daljša, lahko bi rezervirali en dan in ne imeli v dveh zaporednih dneh.*

Tretja omejitev pa je poseganje v urnik. Težko je posegati v fiksne urnike in pri tem ne posegati v preostale predmete, če bi hoteli okroglo mizo podaljšati za še eno šolsko uro. Več dijakov je v evalvaciji zapisalo, da bi se še pogovarjali in da si drugič želijo več časa za pogovor.

Za v prihodnje si je predvsem treba zapomniti, da je dobro imeti na razpolago več časa za izvedbo okrogle mize, da bi bilo najbolje, če bi celotna delavnica potekala v enem dnevu in nas pri izvedbi ne bi preganjal čas. Ker pa je treba take dneve vnaprej načrtovati, je to nujno zapisati v letni

delovni načrt, kar pa je v bolj stanovitnih razmerah možno, v koronskih pa precej negotovo.

Izpeljane ure z umetnico Ano Duša so v evalvaciji in dijaških ustvarjalnih prispevkih (pogovor, pisanje, strip) pokazale, da **so dijaki razvijali kritično mišljenje**, ko so iskali podobne situacije, primerljive z antično problematiko. Ob vživljanju in razmišljanju o posameznih literarnih likih **so razvijali svojo etično misel**, ko so se spraševali o enakosti oz. neenakosti življenj, se skozi literarne like vživljali v podobne situacije in jih motrili tudi skozi svojo etično perspektivo. Pri tem so se ob spretne moderiranju umetnice **učili poslušati drug drugega, se do različnih mnenj opredeljevati, skušati razumeti drugačen pogled in ga sprejeti**. Ana jih je spodbujala k strpnemu poslušanju, vsakemu mnenju se je posvetila, ga skušala sprejeti in pokomentirati. S pozornim poslušanjem jim je vzbujala občutke sprejetosti, spoštovanja, pri čemer je vzdrževala sproščeno, zaupljivo vzdušje.

To jim je sprožila Ana skozi prepričljiv proces, tako da so prek lastne izkušnje prišli do spoznanja o nujnosti razmisleka o odgovornosti do sebe in drugega:

Pomembno se mi zdi, da lahko poveš svoje mnenje ne glede na to, ali je odgovor napačen ali pravilen. Naučiš se »nastopati« pred razredom, tako da te vsi poslušajo.

Da se naučimo razmišljati na drugačen način, na kakšno stvar pogledati z drugačnega vidika, razumeti, da so ti problemi relevantni še danes.

Da je enako, če ubiješ enega človeka ali pa sto – oboje je umor in nedopustljivo dejanje.

Naučil sem se, da moramo poslušati mnenje drugih in biti pozoren na to, kaj drugi odgovarjajo.

Tudi ob evalvaciji o pouku slovenščine, ki sem jo izvedla na koncu šolskega leta, so dijaki posebej pohvalili ure, ki so nastale v okviru projekta SKUM. Poudarili so, da jim ustvarjanje veliko pomeni, predvsem sprostitev in umiritev od naporenega šolskega urnika: *Všeč mi je bilo ustvarjanje pri pouku, da smo tako dobro obravnavali antiko, različne ustvarjalne dejavnosti, delavnica z Ano Duša, razgiban pouk v obliki delavnic...*

Za obliko okrogle mize smo se odločili zaradi pouka na daljavo, sicer bi z dramaturginjo Ano Duša raje načrtovali izkušnjo, v kateri bi se dijaki s pomočjo mentorice vživljali v različne vloge likov Sofoklesove Antigone, jih poskušali oživiti, uprizoriti posamezne situacije. Ta način bi zahteval tudi več časa in daljše priprave.

Če povzamem, ugotavljam, da so dijaki po teh urah postali bolj odprti za pogovor, izražali so več strpnosti v dialogu s sošolci, spoznali so, da je dobro in prav, da imamo različna stališča, da se o njih strpno pogovarjamo. Pridobili so samozavest, ko so v različnih oblikah (govorno, pisno, likovno) izražali svoja stališča v navezavi z Antigono v presečišču sodobnega sveta. Prav tako so izkusili spoštljivost odraslih do njihovega mnenja, kar so posebej poudarili tudi v evalvaciji. Prav te dragocene izkušnje vodijo do ugotovitev, da so s pomočjo umetnika pri pouku dijaki lažje dostopali do zapletene in na videz odmaknjene teme, jo bolje podoživljali, razumeli in se nato o njej izrazili na različne načine.

► Ilustracije: Kaja Gerdina

Srednješolski pouk bi za uravnotežen razvoj mladih moral temeljiti na pogostejši dostopnosti umetniških izkušenj pri pouku. Premalo je, če šola zunaj dopoldanskih ur ponuja obisk gledaliških predstav, muzejev in galerij. Nujno bi bilo treba po vzoru SKUM-a pripeljati umetnost in umetnike k pouku in tako pripomoči k boljšemu sprejemanju kulture.

Da bodo kot odrasli čutili nujo in potrebo obiskovati kulturne ustanove, da se bodo znali prepustiti umetniškemu dogodku, da se bodo počutili v njem soustvarjalni in suvereni, da ne bodo negotovi pristajali samo na veliko dostopnejše kvaziumetnine, ki se skrivajo za komercialno ali popkulturo. Le tako lahko vzgajamo bodočega kritičnega konzumenta slovenske kulture in mu pri tem pomagamo odraščati v samostojnega, kritično razmišljujočega in občutljivega odraslega, ki zna v umetnosti poiskati smisel, oddih in notranjo pomiritev. Menim, da bi bilo treba vključevati več umetnosti v šolske kurikule po zgledu SKUM-a, ne samo po naključnem okusu posameznih profesorjev v srednjih šolah.

In če se dotaknem še težav, ki jih imajo mladi z zasvojenostjo s tehnologijo, sem prepričana, da jim prav umetnost ponuja odmik od poneumljanja in pasivnosti teh bližnjic in jim pomaga pri koncentraciji in poti do sebe.³ Prav tako pa jih spodbuja pri grajenju samozavesti, saj je ta v dobi odraščanja na preizkušnji. S pomočjo umetnosti, kot kaže zgoraj opisani primer in še mnogi drugi, ki smo jih preigrali s SKUM-om, se dijaki bolje socialno povežejo in kot zadovoljni ustvarjalci ali poustvarjalci pridobijo boljšo samopodobo.

VIRI IN LITERATURA

Kroflič, R. (2007). Umetnost v današnjih konceptih splošne izobrazbe. *Sodobna pedagogika*, 58/3, str. 6-10.

Sudec, K. (2014). Emancipirana umetnost. *Časopis za kritiko znanosti in novo antropologijo*/255/Uvodnik.

Kroflič, R. (2014). Emancipacija skozi umetniško doživetje in pomen hendikepa kot instance drug(a)čnosti. *Časopis za kritiko znanosti in novo antropologijo*/255/Umetnost in/ali hendikep.

Sofokles (2014). *Antigona*. Ljubljana: Beletrina.

Prosvetna politika in vzgoja v času pandemije. *Sodobna pedagogika*, 2020, letn. 71, št. 4, str. 28-41.

Učni načrt. *Splošna, klasična, strokovna gimnazija. Slovenščina* (2008). Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

³ Prosvetna politika in vzgoja v času pandemije, *Sodobna pedagogika*, 2020, letn. 71, št. 4, str. 28-41.